

Ajankohtaista saavutettavuudessa

Sami Virtanen

Asiantuntija

Kuuloliitto

EU:n esteettömyysdirektiivi

Esteettömyysdirektiivin tavoite on mm.:

- lisätä esteettömien tuotteiden ja palveluiden saatavuutta ja liikkuvuutta yhdenmukaistamalla niitä koskevia vaatimuksia jäsenvaltioissa
- tehdä tuotteista ja palveluista esteettömämpiä ja näin yhteiskunnasta osallistavampi ja helpottaa vammaisten henkilöiden itsenäistä elämää

Direktiivi kosketta tuotteita ja palveluja

Esteettömyysvaatimukset velvoittavat julkisen hallinnon organisaatioita sekä yksityistä sektoria eli kaikkia, jotka tuottavat tai tarjoavat direktiivin alaan kuuluvaa tuotetta tai palvelua.

Direktiivi koskee esimerkiksi seuraavia **tuotteita**:

- Tietokoneet ja niiden käyttöjärjestelmät
- Itsepalvelupäätteet, kuten maksupäätteet, pankki- ja lippuautomaatit
- Älypuhelimet
- Audiovisuaalisen median palveluihin pääsyyn käytettävät laitteet, kuten digiboksi, digi-tv
- Sähköisten kirjojen lukemiseen tarkoitettut laitteet

Direktiivi kosketta tuotteita ja palveluja

Direktiivi koskee esimerkiksi seuraavia **palveluita**:

- Tietoliikenne- ja viestintäpalvelut
- Liikenteeseen liittyvät palvelut, kuten verkkosivustot ja mobiilisovellukset, sähköiset matkaliput ja niiden ostaminen, reaaliaikaiset matkustustiedot'
- Kuluttajapankkipalvelut
- Sähköiset kirjat ja niiden käyttämiseen tarkoitettut ohjelmistot
- Verkkokauppa

Myös seuraavissa asioissa on otettava huomioon esteettömyysdirektiivi:

- Hätänumeroon (112) soittaminen
- Rakennettu ympäristö
- Julkiset hankinnat

Direktiivin toimeenpano Suomessa

- Esteettömyysdirektiivin soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden ja palvelujen kansallinen sääntely kuuluu useamman ministeriön toimialaan.
- STM koordinoi 7 muun ministeriön kanssa valmistelua. Mukana kaksi asiantuntijaa vammaisjärjestöistä (Vammaisfoorumi) ja elinkeinoelämän puolelta.
- Kokouksia on ollut säännöllisesti syksystä lähtien.

- HE: tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista annetun direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi (muutoksia tehty kuuteen eri lakiin).
- HE oli lausuntokierroksella, 1.2.22 saakka oli lausuntoaikaa.
- Nyt HE loppusuoralla, siirtynee ensi viikolla eduskunnan käsittelyyn ja eduskunnassa lähete keskustelu + valiokuntakuulemiset, jossa ovat asiantuntijat mukana kuulemistilaisuudessa.
- Eilen maanantaina 4.4. lausuntopyyntö asetuksista: **Lausuntopyyntö kolmesta valtioneuvoston asetuksesta, jotka koskevat eräiden tuotteiden ja palvelujen saavutettavuus- ja esteettömyysvaatimuksia**

Huomioitavia asioita HE:stä

- **Valvonta:** palveluiden kohdalla ESAVI ja tuotteiden kohdalla Traficom.
- **Liikennepalvelut:** koskettaa vain kaukoliikennettä, ei paikallisliikennettä.
- **Hätäviestintä:** hätäilmoituksen voi käyttäjä tehdä itselleen sopivassa muodossa.
- **Mikroyritysmääritelmä:** 2 miljoonan liikevaihto ja vähintään 10 hengen yritykset. Suomessa verrattain yritysten koko on pienempi kuin EU:ssa.
  - Mikroyrityksen määritelmä hallituksen esityksessä on sellainen, että moni potentiaalinen saavutettavien palvelujen tuottaja jää sääntelyn ulkopuolelle. ”
(Vammaistoorumi)

- **CE-merkintä:** voi olla problemaattinen siirtymäaikana.

”CE-merkintäjärjestelmän ongelma voi syntyä siitä, että tuotteet, jotka ovat esteettömäksi määriteltyjä tällä hetkellä, eivät uusien kriteereiden myötä enää välttämättä täytä esteettömyyden kriteereitä. **Näkisimme tärkeänä, että CE-merkintään lisättäisiin tieto, jossa ilmenee minä vuonna yritys on lanseerannut tuotteen, jotta kuluttaja voi tietää minkä vuoden esteettömyyskriteerejä yritys on noudattanut.** Syynä on se, että markkinoilla on samanaikaisesti tarjolla ennen lain voimaantuloa CE-merkinnällä olevia tuotteita ja palveluja. Teknisen kehityksen ja saavutettavuuden/Design for All/ Universal Designin kehittyessä tulee CE-merkinnän kriteereiden myös kehittyä ajan myötä.” (Vammaisfoorumi)

Tuoretta tutkittua tietoa tekstityksestä

- Rainò, Päivi & Virtanen, Sami 2021. Tekstitysbarometri 2021. Humanistisen ammattikorkeakoulun julkaisuja 130. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu ja Kuuloliitto ovat syksyllä 2021 toteutetussa tekstitysbarometri-kyselytutkimuksessaan tässä laajuudessa selvittäneet ensimmäistä kertaa, mitä media-alustoja kuulovammaiset tv- ja suoratoistopalveluja katsojat käyttävät, mitä piirteitä he tekstityksissä arvostavat ja mitä mieltä he ovat niin julkisen palvelun kuin myös kaupallisten tv-kanavien ja näiden suoratoistopalveluja tarjoavien mediayhtiöiden tarjonnasta.
- **BLOGIKIRJOITUS (Raino & Virtanen): ”Puntarissa kotimaisten tv-kanavien tarjoamat tekstityspalvelut kuulovammaisille katsojille”**

<https://www.humak.fi/blogit/puntarissa-kotimaisten-tv-kanavien-tarjoamat-tekstityspalvelut-kuulovammaisille-katsojille/>

- Rainò, Päivi & Virtanen, Sami 2022. Kotimaisten tv-ohjelmien tekstitysvelvoite ja suoratekstityksen haasteet. Humanistisen ammattikorkeakoulun julkaisuja 135. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

<https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2022/01/kotimaisten-tv-ohjelmien-tekstitysvelvoite-ja-suoratekstityksen-haasteet-2022.pdf>

